GEO BOGZA ŞI REPORTAJUL LITERAR

Mihai Lisei
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
lisei@fspac.ro

Abstract. ***Geo Bogza and the Literary Reportage.*** *The real establishment of the reportage in the Romanian area took place no sooner than between the two World Wars, when it gained a meritorious place in the local press. The most important voice of the epoch regarding the establishment of the reportage was Geo Bogza, whose name is related to the weekly „Vremea" („The Time") (1934). After the instauration of the communism in Romania, Geo Bogza started to practice a new publicistic formula – the literary reportage. However, this syntagm does not belong to him, but it was attributed to him as an emblem by the literary critics.*

Keywords: *reportage, avant-garde, reporter, literary reportage.*

În cazul lui Geo Bogza, alegerea reportajului este deliberată. Avangardismul, factor influent nu numai pentru tânărul Bogza [NB: pentru detalii şi o edificare concretă a lectorului interesat de raportul dintre Geo Bogza şi mişcarea de avangardă, menţionăm studiile pertinente semnate de Ion Pop (1969, 1990, 2007), Marin Mincu (2006) şi Ovidiu Morar (2005)], ci şi pentru alţi confraţi de arme şi bagaje, trebuie asociat şi cu mărturisirea de suflet din finalul convorbirii cu F. Brunea-Fox despre reportaj: „am devenit reporter de dragul fotografiilor lui [Iosif] Berman" (Bogza 1934f, 8).

Din textul de punere în temă al anchetei *Ce este reportajul?* (Bogza 1934a, 4) reiese că pentru Geo Bogza specia de credinţă practicată cu succes în publicistică

> „este o şcoală a vieţii adevărate, prin care trebuie să treacă orice scriitor, care vrea să fie un autor viu, în ale cărui cărţi să se dezbată, de la pagină la pagină, viaţa. [...] Reportajul, fiind cel mai sensibil seismograf al vieţii, e menit să devină unul dintre instrumentele care va ajuta la viitoarele mari prefaceri ale lumii" (Bogza 1934a, 4).

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

VREMEA

fapte şi idei

Premiul de roman al „Vremii"

CE ESTE REPORTAJUL?

O anchetă printre scriitorii noştri

Pamflet, Reportaj, Telegramă de informaţie

O anchetă de interviewuri

Geo Bogza, *Ce este reportajul? O anchetă printre scriitorii noştri*, „Vremea", rubrica „Fapte şi idei", 11 martie 1934, p. 4.

Prin acest articol-manifest, Geo Bogza inaugurează seria reportajelor publicate iniţial în paginile ziarelor şi apoi reluate în volume. De la *Lumea Petrolului* (1934), *Tragedia poporului basc* (1937), *Ţări de piatră, de foc şi de pământ* (1939) şi până la *O sută şaptezeci şi cinci de minute la Mizil* (1940), asistăm la impunerea coordonatelor reportajului specific lui Geo Bogza: responsabilitate şi implicare în lumea reală, autentică.

În 1939, Geo Bogza face una dintre cele mai fecunde călătorii, urmând un itinerar dramatic şi spectaculos. Autorul a întreprins o călătorie pe cursul Oltului, de la izvoare până la vărsarea lui în Dunăre. Aşa a apărut, în 1945, o operă literară unică în literatura română – *Cartea Oltului*. Ea a cunoscut mai multe ediţii, cea definitivă fiind din 1976, când autorul a rescris „treptele" Oltului, conferindu-le un circuit închis, pus sub semnul numărului şapte, număr pur şi perfect în teoriile lui Pitagora.

În *Istoria literaturii române* din 1941, G. Călinescu (1982, 891) consemnează saltul lui Bogza, de la poemele, care au stârnit indignarea unei părţi a opiniei publice, la jurnalism, dând astfel „o cu totul remarcabilă serie de reportaje". G. Călinescu nu uită să semnaleze legăturile lui Bogza cu mişcarea de avangardă, sub cupola căreia acesta şi-a scris reportajele. Verdictul criticului este unul definitoriu pentru forma de reportaj pe care Geo Bogza a practicat-o până la publicarea *Cărţii Oltului*. Emblema avangardismului, pe care este trecut, ca principiu, detestarea invenţiei şi a compoziţiei în proză, aşa cum ceruse Paul Sterian în revista „Unu", îl

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

impulsionează pe Bogza „să intre imediat în clocotul vieţii” (Călinescu 1982, 891). Observaţia imediat următoare a lui G. Călinescu pare să fi influenţat majoritatea criticilor de după el, atunci când aceştia s-au pronunţat în legătură cu opera lui Bogza:

> „Totuşi în *Ţări de piatră, de foc şi de pământ*, reportaje din provinciile româneşti, impresia nu e nudă. Autorul procedează ca un fotograf de artă, şi *deci ca un scriitor* [subl. n. – M.L.], intuind o notă dominantă şi apoi prin apropiere şi depărtare, scoţând clişee fantomatice, aproape neverosimile. Talentul său în acest gen e mare.” (Călinescu 1982, 891–892).

Imaginea scriitorului Geo Bogza este complexă, fiind definită de triada: poet – reporter – prozator. Chiar dacă fiecare dimensiune a personalităţii sale corespunde unei anumite etape de creaţie, pe care Bogza o delimitează prin articole şi volume, cele trei laturi ce îi întregesc imaginea de scriitor acţionează ca un tot unitar.

Astfel, putem afirma că Bogza este un prozator în poezie, poet în proză, un poet-prozator în reportaj. El însuşi, într-o anchetă realizată în 1958, *Scriitorii şi presa*, confirmă propriile faţete:

> „Mai întâi de toate, eu nici astăzi nu ştiu despre mine dacă sunt mai mult poet sau prozator, dacă sunt mai mult scriitor sau ziarist. Dacă s-ar întâmpla să fiu toate la un loc, o compartimentare strictă între ele, ca şi consideraţiuni [*sic!*] despre felul cum s-au influenţat reciproc, nu pot să fac. Am început, acum 30 de ani, prin a scrie poezii, însă în multe dintre ele relatam – dar cu o amărăciune în plus şi într-un stil nu prea poetic – fapte despre care de obicei vorbesc ziarele, de multe ori fapte diverse. [...] Dificultăţile cu care scriam şi faptul că n-am să dobândesc în decursul anilor niciun fel de rutină, m-au făcut să nu mă consider un ziarist adevărat, ci – după cum spuneam despre mine – « un om care scrie din când în când la ziare ».” (Bogza 1976, 247–248).

Geo Bogza a debutat în 1929 cu *Poemul invectivă*. În afară de cele două experienţe carcerale petrecute la Văcăreşti (1934, 1937), pentru atentat la bunele moravuri publice, volumul i-a adus, peste ani, aprecierea lui N. Steinhardt într-un scurt dar incisiv studiu dedicat creaţiei poetice. Geo Bogza este inclus de N. Steinhardt în categoria „poeţilor paraleli”, precum

> „Walt Whitman (solemnitatea şi îndrăgirea vieţii), Péguy (repetiţia, oratoria), Ezra Pound (elementele de reportaj, autobiografie, contrast şi fişier din *Cantos*), Pindar (tonul de odă), Claudel şi Patrice de la Tour du Pin (solemnitatea, tonul elevat şi neprofan), Psalmistul (stilul proclamatoriu şi patetic, fervoarea, imprecaţiile, adoraţia), Lautréamont (grăirea vaticinatorie). Suprarealiştii, Paul Morand şi Fernand Divoire completează

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

> galeria, în calitate de reprezentanţi ai anilor nebunatici, când toţi adorau viaţa, cunoşteau în forma zenitală plăcerea de a fi, de a fi fericit, de a iubi, de a se încrede în viitor şi chiar de a suferi (patetic sau ironic, în orice caz nu moderat ori recriminatoriu)." (Steinhardt 1982, 12).

Lectura modernă, aplicată versurilor din *Poemul invectivă*, îi permite lui Steinhardt (1982, 28–32) să detecteze două tipuri de „efecte de reportaj": efect de simplu reportaj şi efect de reportaj intensificat prin date de fişier.

Primul efect „rezultă dintr-o cât mai simplă şi reportericească relatare a lucrurilor" (Steinhardt 1982, 28), cuprinzând *reportaj descriptiv*, *reportaj vestimentar*, *reportaj calendaristic*, *reportaj meteorologic*, *reportaj circumstanţial*, *reportaj cronologic şi descriptiv*, *reportaj circumstanţial, de loc şi cronologic*.

Al doilea tip de efect, după formula lui Steinhardt, aparţine reportajului intensificat prin date de fişier, adică datele înregistrate în fişa de identitate sau cazier. În timp ce selectează spre exemplificare, Steinhardt (1982, 32) chiar observă că un asemenea reportaj „apare intensificat prin folosirea unor date şi amănunte de o precizie care o aminteşte pe a însemnărilor dintr-o fişă de identitate ori de cazier, de inventar, de proces verbal":

Ion Anton Boşilcă, numai de 21 de ani,
cu veleităţi de mecanic, deocamdată ungător,
cu buze groase şi muşchi strunjiţi în oţel
cu trei surori, una frumoasă, alta mai urâtă
iar cea mai mică saşie
dar toate cam putrede

Ion Anton Boşilcă, duminică, 9 iunie (a.c.)
după ce hora din salonul lui Hodoiu se
sfârşise

spintecându-l cu cuţite, ţeasta cu ferăstraie
găsind paisprezece găuri şi culcuşul
alicelor, paisprezece,
aproape de ficat
când pe stradă a trecut autocamionul 3677

apoi se suie în personalul de 16,45
Nicolae Ilie, sondor din comuna Livada
băiat cumsecade şi peltic
căzut pradă păcurei şi focului
vineri 28 septembrie 1928
mort a doua zi, ora 6, fără lumânare

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

Trei zile şi trei nopţi am coborât spre miazăzi
Până am ajuns în port, la Malaga

Cu o garoafă albă la butonieră
Cumpărată de la ţiganca din colţ
Cu mărunţişul găsit în hainele morţilor

Coboram în strada Ciocrac la no. 8

După aceste exemple, N. Steinhardt (1982, 33) conchide: „Literatura e ca şi absentă, ca şi inexistentă. De fapt, e sublimată, efectul literar e o consecinţă a structurii savant simpliste şi prefăcut umile a vorbelor".

Punctul sensibil şi definitoriu pentru schimbarea profilului, tematic şi formal, al scrierilor lui Geo Bogza îl constituie opţiunea acestuia de a plonja în *freamătul vieţii*, prin intermediul reportajului. Momentul de cumpănă, după cum mărturiseşte, este anul 1933 („anul când – pentru prima dată – mi-a fost dat să trăiesc"). Cu toate acestea, „reportajul lui Geo Bogza nu apare pe un teren viran. Vom regăsi în el teme majore, motive, idei, atitudini, modalităţi prezente în scrierile similare ale epocii [interbelice], fără ca toate acestea să-i stânjenească puternica individualitate" (Scărlătescu 1983, 43).

Imaginea evidenţiată mai sus ne ajută să validăm o nouă perspectivă de receptare a faţetelor scriitorului Geo Bogza. Contextualizarea temporală, ce vizează evenimentele momentului, explică schimbările, adesea radicale, care au avut loc în conştiinţa unui scriitor de talia lui Geo Bogza. Se poate observa că diferenţele de atitudine, de la o etapă, la alta, sunt majore pentru cineva ale cărui principii s-au bazat întotdeauna pe libertatea de expresie şi pe respectarea adevărului.

Amintită deja, aventura avangardistă îi insuflă „exasperarea creatoare" şi îl transformă într-un poet ce îşi transfigurează propria experienţă ontologică. În acest stadiu, avid de libertate, Bogza se descătuşează de obsesiile societăţii pline de convenţii care (îi) limitează creaţia. Cum observa şi un cercetător avizat ca Ion Pop (2007, 152), pronunţându-se asupra versurilor din volumul de debut al lui Bogza, „majoritatea covârşitoare a textelor stau însă sub accentul « invectivei », al violenţei de trăire şi de limbaj, cu miză programatic polemică".

A doua perioadă a creaţiei tânărului Bogza cuprinde intervalul dintre 1933 şi 1949. Acum, „« lumile » şi « ţările » lui Geo Bogza prind viaţă în reportajele sale şi trăiesc prin propria lor forţă" (Scărlătescu 1983, 44). Din punct de vedere jurnalistic, reportajele sale se clasifică în: reportaje sociale (*Spălătoresele*, *Bursa mizeriei*, *Tata Moşu*), reportaje de călătorie (*Ţara Moţilor, Basarabia. Cismării şi croitorii*), reportaje de război (*Tragedia*

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

poporului basc, Pe urmele războiului în Moldova). În unele cazuri, vorbim de reportaj specializat, de tipul reportaj petrolifer (*Lumea petrolului*), respectiv reportaj minier (*Oameni şi cărbuni*).

Al treilea segment de creaţie începe odată cu instaurarea comunismului, când Geo Bogza, acceptând dar şi constrâns de *realităţile democraţiei populare*, începe să exerseze o nouă formulă publicistică – *reportajul literar*. Sintagma nu-i aparţine, ci i-a fost aplicată întocmai ca o emblemă de către criticii literari de după 1949, care au teoretizat-o în fel şi chip, de la George Macovescu, până la Gabriel Dimisianu.

Desigur că sunt cunoscute simpatiile lui Bogza pentru stânga politică, încă de pe vremea când colabora la ziare „dirijate", direct sau indirect, de PCR, însă aceste simpatii nu l-au împiedicat să spună adevărul, dar nici nu l-au împiedicat să stea de vorbă cu N. Davidescu sau Mircea Eliade în România anilor '30 din secolul XX, precum nu l-au împiedicat nici să scrie câteva reportaje sociale despre experienţa din închisoarea Văcăreşti.

Privind la ce se petrecea în Europa, observăm că în anumite ţări se instaurase dictatura (URSS, Italia, Spania, Germania). Fie şi dacă ne raportăm la Germania, unde, în februarie 1933, Hitler preluase puterea, iar în luna mai a aceluiaşi an se ardeau cărţi în centrul Berlinului (Bebelplatz), prefaţând arderea oamenilor („Acesta a fost doar un preludiu, acolo unde se ard cărţi, în final vor fi arşi şi oameni" – Heinrich Heine 1820), putem spune că tânărul Bogza se bucura de beneficiile unei democraţii, chiar dacă firave, cel puţin funcţionale.

Cititorul de astăzi se poate întreba care este adevăratul Geo Bogza? Cel din mişcarea avangardistă şi mai apoi promotor al reportajului prin articolul-manifest din „Vremea" (1934)? Sau cel care acceptă să devină membru al Academiei Române (1955), să-şi tipărească în volume o parte din reportaje, epurate de orice urmă a trecutului interbelic? Cum putea să scrie, păstrându-şi conştiinţa curată, ştiind că la Sighet, Aiud, Gherla, Canal, Ocnele Mari (N. Davidescu, cel cu care dialogase despre reportaj pentru ancheta literară din „Vremea", a murit aici!), Balta Brăilei şi în alte locuri din România, pe unde el colinda acum, nevoie mare, să scrie reportaje literare, se deschiseseră închisori? Sunt întrebări al căror răspuns depăşesc obiectivele lucrării noastre...

Recunoaştem că incongruenţele existente în conştiinţa lui Bogza nu-i diminuează cu nimic talentul de autor de *reportaj literar*, fapt pentru care aprecierile unor exegeţi, precum Tudor Vianu, Ion Vlad, Dumitru Micu, Nicolae Balotă, George Munteanu şi alţii, rămân valabile şi astăzi.

Recurgând la o demonstraţie ce se sprijină pe dialectica dintre teoria literară şi teoria presei, Cristian Florin Popescu (2008, 37) afirmă că reportajul bogzian, fiind abordat din perspectiva criticii literare (al cărei

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

obiect de studiu fundamental este ficţiunea), a fost în mod eronat asimilat literaturii. Confuzia, după părerea lui Cristian Florin Popescu (2008, 37), se datorează raţionamentului greşit al criticii care a considerat că „dacă în reportaj pot fi aflate şi elemente aparţinând aşa-zisei arte literare, atunci avem o realitate « transfigurată », adică o ficţiune".

Dincolo de aceste dispute, suntem de părere că *reportajul literar* este o specie de graniţă. Pe rând sau simultan, el poate aparţine fie publicisticii, fie literaturii, în funcţie de specificul publicaţiei în care apare. În acest sens, Doina Ruşti (2002, 40) disociază *reportajul de creaţie*, care este destinat, de obicei, revistelor culturale / literare, de *reportajul de informare*, promovat, cu precădere, de ziare. Elementele care deosebesc primul tip de reportaj de cel de-al doilea sunt *viziunea artistică* şi *mesajul estetic* (Ruşti 2002, 40).

De reţinut că „veridicitatea reportajului este creată prin relatarea secvenţială a evenimentului narativ, inserarea elementelor portretistice de-a lungul relatării, prin introducerea detaliilor, camuflarea impresiilor subiective în scurte relatări, prezentarea faptului ca real" (Ruşti 2002, 40).

Literaturizarea faptului real prin aceleaşi procedee ca ale prozei a condus la impunerea reportajului literar. Distincţia de fond, dar mai ales de formă, plasează faptul real în vecinătatea pretextului de *a nara* sau *a evoca*.

Notele contrastive avansate anterior arată cât de dificil este să plasăm un autor ca Geo Bogza în zona strictă a reportajului literar ca specie a genului publicistic sau a genului epic. Dintre exegeţii care au găsit o rezolvare optimă a ecuaţiei *Bogza – reportaj literar*, printr-o viziune integratoare, sunt de menţionat Tudor Vianu şi Ion Vlad.

În volumul *Probleme de stil şi limbă literară*, Tudor Vianu a consacrat un capitol despre limba şi stilul lui Geo Bogza. Prima observaţie notabilă a reputatului teoretician este aceea că, în anul publicării studiului respectiv, scrisul lui Bogza a atins maturitatea literară, atribut ce îl aşază în rândul scriitorilor puternici şi originali (Vianu 1955, 115). Sondându-i debutul, Vianu (1955, 115) găseşte de bun augur părăsirea orbitei moderniste [avangardiste, n.n. – M.L.] de către Bogza, care astfel „şi-a găsit [...] echilibrul şi a organizat o formulă literară personală".

Formula invocată de Tudor Vianu este însuşi *reportajul literar*, pe care îl defineşte ca fiind „acea formă a descrierii şi naraţiunii în legătură cu aspecte ale actualităţii imediate, cu acele aspecte ale vieţii sociale care reclamă o atitudine activă" (Vianu 1955, 115). Atent la dezbateri, Vianu (1955, 115) constată că

> „numele reportajului nu este bine tolerat nici de admiratorii unui autor şi, uneori, nici chiar de autorul însuşi. Cu toate acestea, un scriitor care se deplasează pentru a observa oameni, lucruri şi împrejurări la faţa locului, acela care procedează cu metodele anchetei sociale şi care recompune

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

> observaţiile sale, nu în sinteze fictive ale fanteziei, ci într-un fel care urmează aproape configuraţiile realităţii, acest scriitor este un reporter şi opera sa, un reportaj, mai ales atunci când scriitorul destinează lucrările sale presei periodice, acela care atinge un mare număr de cititori şi poate provoca un curent de opinie publică."

Prin această pledoarie *pro domo*, pe care am citat-o *in extenso*, Tudor Vianu vede în metoda / arta lui Geo Bogza de a scrie un reportaj o *Lampă a lui Diogene*.

Investigaţia asupra reportajului literar este extinsă de Vianu (1955, 116) şi la nivel stilistic: „Reportajul literar, destinat presei periodice, împrumută adeseori limbajul acesteia, adică acea sferă lexicală şi acele expresii pe care exprimarea curentă le adoptă, mai înainte ca literatura să le consfinţească".

Este fascinant cum un spirit universal de talia lui Tudor Vianu găseşte resurse nebănuite să definească reportajul şi din altă perspectivă, precum cea a scopului. „Reportajul urmăreşte să obţină impresia puternică, aceea care fixează atenţia cam dispersată a cititorului solicitat de atâtea ecouri ale actualităţii. Împrejurarea asta apare cu destulă limpezime în scrisul lui Bogza" (Vianu 1955, 116–117).

Printr-o sinteză definitorie, ale cărei articulaţii teoretice se vor regăsi şi în re-examinările ulterioare, Ion Vlad (1972, 665) demonstrează că

> „Geo Bogza inaugurează la noi genul contemporan al reportajului literar, depăşindu-i condiţiile elementare şi situându-se printre cei mai de seamă exploratori ai evenimentului direct (Egon Erwin Kisch, Curzio Malaparte etc.). Scriitorul reface, potrivit unui sistem de referinţe proprii, structura comună a reportajului, realizând o scriitură originală şi impunând un *stil* într-un gen prin excelenţă gazetăresc. E adevărat că la Geo Bogza ne întâlnim cu o realitate artistică pentru care premisele reportajului (documentaţie, investiţie pe anumite itinerarii, interesul pentru faptul unic şi, implicit, senzaţional) devin în cele din urmă termeni ai unei structuri particulare".

Socotit ctitor al *reportajului literar românesc*, de majoritatea criticilor, Geo Bogza a impus un stil, o activitate şi o viziune originală, cu înclinaţii spre mitologic şi cosmic, pledând „împotriva înstrăinării omului de sine însuşi, împotriva a tot ceea ce generează, perpetuează şi agravează înstrăinarea" (Bogza 1976, 33).

Aşadar, să-i recunoaştem lui Bogza ce-i al lui Bogza şi reportajului, valenţele literare!

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)

Bibliografie

Bogza, Geo (1934a). Ce este reportajul? O anchetă printre scriitorii noştri. „Vremea” , rubrica „Fapte şi idei”, an VII, nr. 329, 11 martie 1934, p. 4.
Bogza, Geo (1934b). Cu d. N. D. Cocea de vorbă despre reportaj. „Vremea” , an VII, nr. 331, 25 martie 1934, p. 4.
Bogza, Geo (1935c). Cu d. F. Aderca de vorbă despre reportaj. „Vremea” , an VII, nr. 334, 22 aprilie 1934, p. 8.
Bogza, Geo (1934d). Cu d. Mircea Eliade de vorbă despre reportaj. „Vremea” , an VII, nr. 335, 29 aprilie 1934, p. 6 şi 9.
Bogza, Geo (1934e). Cu d. N. Davidescu de vorbă despre reportaj. „Vremea” , an VII, nr. 339, 27 mai 1934, p. 9.
Bogza, Geo (1934f). Cu d. Brunea Fox de vorbă despre reportaj. „Vremea” , an VII, nr. 342, 17 iunie 1934, p. 8.
Bogza, Geo (1968). *O sută şaptezeci şi cinci de minute la Mizil*. Fişe literare, povestiri, pamflete. Prefaţă de G. Dimisianu. Bucureşti: Editura pentru literatură.
Bogza, Geo (1981). *Spania în inima şi în conştiinţa mea*. Bucureşti: Editura Politică.
Bogza, Geo (1985). *Cartea Oltului*. Ediţia a IV-a, definitivă. Bucureşti: Editura Minerva.
Bogza, Geo (1991). *Basarabia, ţară de pământ*. Bucureşti: Editura ARA.
Bogza,Geo (1996). *Eu sînt ţinta*, Geo Bogza în dialog cu Diana Turconi. Bucureşti: Editura DU Style.
Călinescu, G. (1982). *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Ediţie şi prefaţă de Al. Piru. Bucureşti: Editura Minerva.
Ciobotea, Radu (2005). *Reportaj şi literatură. Eseu asupra reportajului românesc şi francez interbelic*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărţii de Ştiinţă.
Mincu, Marin (2006). *Avangarda literară românească*. [De la Urmuz la Paul Celan]. Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită. Studiu introductiv, antologie şi note bibliografice de Marin Mincu, traducerea textelor din limba franceză de Ştefania Mincu. Constanţa: Editura Pontica.
Morar, Ovidiu (2005). *Avangardismul românesc*. Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale „Ideea europeană”.
Pop, Ion (1969). *Avangardismul poetic românesc*. Bucureşti: Editura pentru literatură
Pop, Ion (1990). *Avangarda în literatura română*. Bucureşti: Editura Minerva.
Popescu, Cristian Florin (2008). Geo Bogza, poezia realului şi realitatea reportajului. *RITL*, nr. 1–2, pp. 37–44.
Ruşti, Doina (2002). *Presa culturală. Specii, tehnici compoziţionale şi de redactare*. Bucureşti: Editura Fundaţiei PRO.
Scărlătescu, Doru (1983). *Geo Bogza*. Bucureşti: Editura Minerva.
Steinhardt, N. (1982). *Geo Bogza – un Poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnităţii, Exuberanţei şi Patetismului*. Bucureşti: Editura Albatros.
Vianu, Tudor (1955). *Probleme de stil şi artă literară*. Bucureşti: Editura de Stat pentru Literatură şi Artă.
Vlad, Ion (1972). Geo Bogza. *RITL*, Tom 21, Nr. 4, Bucureşti.
*** (1976). *Geo Bogza interpretat de.... Antologie* de Antoaneta Tănăsescu. Bucureşti: Editura Eminescu.

BDD-V5056 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:40 UTC)